

11. American Association of Colleges. (1991) Interdisciplinary Studies. In Liberal Learning and the Arts and Sciences Major, Vol. 2: *Reports from the Fields*. Washington, DC: Association of American Colleges. 234 p.
12. Ratcliff J. L. (2001). The Status of General Education in the Year 2000: Summary of a National Survey. Washington, DC: Association of American Colleges and Universities. 235 p.
13. Undergraduate Major Advising Handbook 2014-2015 URL: http://www.csulb.edu/kinesiology/docs/Undergraduate_Handbook.pdf

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.3K(147).60
УДК 378.37.091

Мехед О.Б.

доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри біології
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, м. Чернігів
ORCID: 0000-0001-9485-9139

Мехед Д.Б.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри кібербезпеки та математичного моделювання
Національного університету «Чернігівська політехніка», м. Чернігів
ORCID: 0000-0003-3905-3620

ПРОФЕСІЙНО-РОЗВИВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, НАПРАВЛЕНОЇ НА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ

Мета статті – охарактеризувати актуальні професійно-розвивальні технології, що можуть бути використані для підготовки вчителів до соціально-педагогічної діяльності, направленої на збереження здоров'я молоді. Успішне вирішення завдань національного виховання безпосередньо пов'язане з удосконаленням підготовки майбутніх педагогів саме у галузі соціально-педагогічної діяльності. Сучасне суспільство ставить перед вчителем завдання бути не тільки неповторною особистістю, носієм загальнолюдських цінностей, глибоких і різноманітних знань та високої культури, а й прагнути до втілення в собі людського ідеалу. Цілісна професійно-педагогічна підготовка майбутнього фахівця до соціально-педагогічної діяльності щодо використання здоров'язберезувальних технологій у практиці біології та основ здоров'я включає: культурно-світоглядний аспект (високий рівень соціокультурної та громадянської компетентності, дотримання морально-етичних норм поведінки в соціумі, усвідомлення мети та завдань педагогіки здоров'я в сучасному суспільстві, активність у соціально-громадському житті держави), соціально-психологічний аспект (досвід педагогічної комунікації з учнями, батьками, вчителями, представниками громадськості; володіння методами психологічної взаємодії з вихованцями; спрямування діяльності на забезпечення морально-психологічного комфорту в навчально-виховному процесі школи); професійно-педагогічний аспект (високий рівень фундаментальних знань з свого фаху, навички використання сучасних технологій збереження та зміцнення всіх складових здоров'я учня; достатній рівень рухової та функціональної підготовленості). Ознайомлення студентів із професійно-розвивальними технологіями уможливить підвищення якості виконання ним функцій соціально-педагогічної діяльності. Ефективність професійної підготовки майбутнього вчителя до соціально-педагогічної діяльності значною мірою визначають його вміння творчо використовувати освітні інновації для збереження здоров'я молоді.

Ключові слова: соціально-педагогічна діяльність, майбутні вчителі, технології підготовки.

Mekhed O., Mekhed D. Professional and developmental technologies for training future teachers for socio-pedagogical activities aimed at maintaining the health of young people. The purpose of the article is to describe the current professional development technologies that can be used to prepare teachers for socio-pedagogical activities aimed at preserving the health of young people. The successful solution of the problems of national education is directly related to the improvement of training of future teachers in the field of socio-pedagogical activities. Modern society challenges the teacher to be not only a unique person, a bearer of universal values, deep and diverse knowledge and high culture, but also to strive for the embodiment of the human ideal. Holistic professional and pedagogical training of future specialists in socio-pedagogical activities on the use of health technologies in the practice of biology and basics of health includes: cultural and ideological aspect (high level of socio-cultural and civic competence, compliance with moral and ethical norms of behavior in society, awareness goals and objectives of health pedagogy in modern society, activity in the social life of the state), socio-psychological aspect (experience of pedagogical communication with students, parents, teachers, members of the public; mastery of methods of psychological interaction with students; psychological comfort in the educational process of the school); professional and

pedagogical aspect (high level of fundamental knowledge in their field, skills of using modern technologies to preserve and strengthen all components of student health; sufficient level of motor and functional training). Acquaintance of students with professional and developmental technologies will make it possible to improve the quality of their social and pedagogical functions. The effectiveness of professional training of future teachers to socio-pedagogical activities is largely determined by his ability to creatively use educational innovations to preserve the health of young people.

Key words: social and pedagogical activity, future teachers, training technologies

Постановка проблеми. Цінність здоров'я кожної особистості визнається на кожному рівні системи освіти нашої держави. Здоров'я – це комплексна й одночасно динамічна категорія, стосовно якої в сучасному науковому світі існує багато детермінант. Зокрема, педагогічна свідомість під поняттям здоров'я ґрунтує доволі широке розуміння вказаного поняття, що містить такі складові, як, зокрема, духовну, психічну, фізичну та соціальну. Вищезазначені складові, взаємодіючи, між собою, інтегруючись, створюють феномен здоров'я людини як єдність і як суспільну цінність. Вищезазначене передбачає окремі вимоги до випускників закладів вищої педагогічної освіти, яка покликана забезпечувати професійну підготовку педагогічних працівників, які б мали змогу успішно готувати молодих людей до здорового життя в умовах сучасного суспільства. Зазначимо, що для будь-якого кваліфікованого спеціаліста необхідні глибокі знання, для педагогічної ж діяльності вчителя особливої важливості набувають професійно-значущі особистісні якості [2]. Для випускників педагогічних закладів вищої освіти (ЗВО) важливим завданням є здатність до соціально-педагогічної діяльності (СПД), направленої на збереження здоров'я молоді. Це зумовлює потребу в суттєвих змінах у професійній підготовці майбутніх фахівців різних профілів, зокрема майбутніх вчителів фізичного виховання, біології та основ здоров'я у напрямку формування вказаних якостей. Успішне вирішення завдань національного виховання безпосередньо пов'язане з удосконаленням підготовки майбутніх педагогів саме у галузі соціально-педагогічної діяльності [3].

Аналіз джерел. Аналізуючи основні функції СПД (комунікативна, організаторська, діагностично-корекційна, дидактично-виховувальна, попереджувально-профілактична, світоглядна, соціально-терапевтична, прогностична, добродійна та навчально-методична), нами було визначено основний зміст даного виду діяльності, а методичну підготовку здобувача вищої освіти вбачаємо у опануванні технологіями цієї діяльності.

На основі технологічного підходу, який передбачає моделювання, педагогічна технологія розглядається як моделювання, але не всяка модель є технологією. Нами було визначено специфічні ознаки, якими вона має володіти: спроектованість, контрольованість, оптимальність тощо. Тому різниця між технологією і моделлю навчання (виховання) міститься в тому, що модель – це загальний алгоритм функціонування основних складових соціально-виховного процесу, в той час як технологія – це побудована на діагностичній основі, чітко контрольована й коригована його модель, спроектована на досягнення гарантованого кінцевого результату.

Під час лекційних і практичних занять здобувачі вищої освіти педагогічних спеціальностей мають можливість ознайомитися з соціально-педагогічними технологіями при вивченні педагогічних дисциплін із використанням різних форм навчання.

Серед значної кількості сучасних технологій педагогічної теорії і практики описаних в літературних джерелах нами виокремлено ті, що найбільше відповідають визначеним напрямом системи підготовки здобувача вищої освіти до СПД і направлені на забезпечення її ефективності. До них належать технології розвитку творчої особистості школяра, проектні, інформаційно-комунікаційні, естетотерапії та здоров'язбереження в СПД. Частина з яких вивчалися включення здобувачів вищої освіти до практичного розроблення алгоритму їх використання, виконання відведених соціальних ролей (учитель, учень, батько, працівники школи) й практичної апробації під час проходження практик в закладах середньої освіти.

З огляду на вищевикладене очевидна актуальність проблеми формування готовності майбутніх учителів до передачі учням навичок безпечного і здорового способу життя [4]. Зазначена проблема досить повно висвітлюється в наукових дослідженнях сучасних науковців, але, як свідчить аналіз організації пізнавальної діяльності студентів педагогічних закладів вищої освіти потребує уваги питання впровадження викладачами ЗВО методики формування здорового та безпечного способу життя не лише на уроках, а й при здійсненні вчителем соціально-педагогічної діяльності.

Мета статті – охарактеризувати актуальні професійно-розвивальні технології, що можуть бути використані для підготовки вчителів до соціально-педагогічної діяльності, направленої на збереження здоров'я молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення і обґрунтування впровадження тих чи інших педагогічних засобів, які слугують для вирішення поставлених освітніх завдань використовувалась інтерактивна технологія професійної підготовки здобувача вищої освіти до проектної діяльності. Проектна діяльність – одна з соціально-педагогічних технологій, яка реалізує особистісно зорієнтований підхід в освіті й ґрунтується на засадах гуманістичної та дитино-центристської педагогіки.

Здобувачі вищої освіти постійно знайомилися з технологіями стимулювання школярів до участі в соціальних проєктах, в яких вони беруть на себе визначені ролі, які визначаються характером і змістом проєкту. Практичні проєкти вирізняються тим, що з перших годин реалізації діяльність учасників направлена на кінцевий результат з урахуванням їхніх соціокультурних уподобань. Тому визначення ролі і функціональних обов'язків кожного із школярів, отримання чітких та зрозумілих висновків, визначення критеріїв оформлення кінцевого результату потребують визначення ще до початку реалізації проєкту.

В ході вивчення дисципліни «Соціально-педагогічна діяльність вчителя» найкращим варіантом мотивації практичної соціально значущої діяльності здобувачів вищої освіти вважаємо їх активне залучення до проєктів, що мають за мету збирання елементів соціально спрямованих короткометражних фільмів виробництва різних країн світу, робота над соціальною рекламою виховного змісту з використанням елементів конкретної бази педагогічної практики з подальшим їх переглядом та обговоренням із викладачами ЗВО.

В ході проведення дослідження нами впроваджувалися методичні тренінги у формі мікрОВікладання на випускних курсах ЗВО. Сучасні інформаційно-комунікативні технології (ІКТ) відіграють неабияку роль у професійній підготовці студентів до СПД. Отримані результати дослідження дають можливість стверджувати, що ІКТ істотно збагачує навчально-пізнавальний і соціально-виховний процеси які характерні для здобувачів вищої освіти.

Для всіх освітньо-професійних програм педагогічних спеціальностей опанування програмами загального користування (текстові редактори та табличні процесори, програми для створення мультимедійних презентацій та інфографіки, роботи з мережею Internet). На основі цього можемо стверджувати, що професійна компетентність здобувачів вищої освіти не передбачає безпосереднього спрямування на майбутню СПД. Ми визначили, що використання сучасних ІКТ в процесі інтенсифікації професійної підготовки здобувачів вищої освіти може бути реалізоване через перегляд навчальних фільмів, електронних навчальних посібників, лекцій і практичних занять для дистанційного навчання, тестових програм, мультимедіа тощо.

Обов'язковою умовою того, що використання сучасних ІКТ стане інструментом творчого розвитку й розширення соціально-комунікативних границь є його належне і дозоване сприймання й використання. Таке його впровадження і використання спричинене тим, що в сучасному віртуальному просторі, окрім позитивної інформації є також і інформація соціально небезпечного характеру.

Під час підготовки здобувачів вищої освіти до СПД з учнями нами було визначено інформаційно-комунікативну компетентність за умови додержання основних правил кібергігієни як одну із найважливіших. Сьогодні школярі демонструють значну потребу у квазі-грі, гейміфікації навчання, з метою дотримання нового досвіду від навчання і спілкування, через це Інтернет в більшості випадків виступає засобом соціалізації, компенсаторним механізмом за умови відсутності соціальних контактів у реальному світі. За результатами опитування студентів, культура спілкування дітей у соціальних мережах і віртуальних спільнотах є низькою – 32,4 % опитаних, середньою – 56,8%, достатньою – 8,1%, високою – 2,7%. Сформованість професійної компетентності ЗВО до СПД передбачала, використання ІКТ компетентності у творчому самовдосконаленні, підвищенні рівня кібергігієни.

Зважаючи на різноманітність сучасного інформаційного простору, важливою є підготовка здобувача вищої освіти до формування медіаосвітніх умінь, а саме: проводити пошук актуальної інформації в різних інтернет джерелах, її систематизація за визначеними ознаками й наукове осмислення; інтерпретувати інформацію, визначення її сутність та спрямованість; інтерпретувати інфографіку у вербальну знакову систему і навпаки; робити відповідні висновки в розумінні прихованого смислу, проводити пошук помилок й пропонувати пропозиції щодо їх вирішення; встановлювати асоціативні та практичні істотні зв'язки між інформаційними повідомленнями; самостійно трансформувати інформацію, представлену в мережі, друкованому виданні, у презентації тощо.

Отримані нами дані засвідчують той факт, що 98 % здобувачів вищої освіти, які брали участь в проведенні експерименту, щодня користуються електронними ресурсами при підготовці до пар, 94,6% – уміють створювати сучасні презентації засобами ІКТ. І лише 13,5 % викладачів які проводять навчання даних студентів використовують мультимедійні презентації в навчально-виховному процесі закладів вищої освіти.

Отже, очевидним є той факт, що інтеграція навчальних інформаційних технологій є засобом підвищення мотивації здобувачів вищої освіти до навчально-пізнавальної діяльності, слугує для урізноманітнення педагогічного процесу, сприяє покращенню розумових здібностей і самостійної творчої активності ЗВО під час розв'язання соціально-педагогічних завдань, формування критичного осмислення та медіаграмотності. Підготовку здобувачів вищої освіти до використання ІКТ у соціально-педагогічній роботі з учнями доцільно здійснювати в світоглядному, змістовному та діяльнісно-технологічному контексті.

Технології здоров'язбереження в професійній підготовці студентів. Усучасній цивілізації

проблема збереження фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я людини є глобальною. Це зумовлює активізацію СПД вчителя в цьому аспекті, адже в Україні за останні роки стан здоров'я дітей наблизився до критичного. Результати проведених спеціальних клініко-лабораторних і функціональних досліджень переконливо засвідчують про значне поширення хронічної патології [5].

У контексті СПД здобувача вищої освіти педагогічної спеціальності з-поміж завдань виховання учнів з опертям на соціокультурний досвід народу визначаємо наступні: ознайомлення з основами медичних знань (надати посильну медичну допомогу у разі потреби, елементарні знання народної медицини), гігієни (дотримання санітарно-гігієнічних вимог), охорони здоров'я (вміти скористуватись народними природними засобами оздоровлення, адаптуватись до несприятливих умов середовища, профілактика захворювань з допомогою фіточаїв); формування й розвиток інтересу до проблем збереження та зміцнення фізичного та психічного здоров'я (правильність постави, охайність); прищеплення навичок ведення здорового способу життя, формування мотивації до занять фізкультурою і спортом; формування культури харчування та дотримання режиму праці й відпочинку; ознайомлення з правилами техніки безпеки у поведінці з газом, струмом, правилами вуличного руху тощо.

Засоби рухової активності слугують дієвим чинником фізичної культури особистості майбутнього фахівця. Фізична активність ефективно впливає на профілактику захворювань, підвищення розумової та фізичної працездатності, зміцнення захисних функцій організму, тому оздоровчий напрям СПД вчителя (класного керівника) передбачав системну роботу з батьками щодо загартовування організму учнів, формування правильної постави, розвитку рухових якостей, діагностики фізичного стану вихованця, пізнання можливостей власного організму, контролю за організацією ранкової зарядки, виконання різного роду фізичних вправ, проведення туристичних мандрівок, відвідування спортивних секцій, клубів тощо.

Таким чином, дієвим механізмом у СПД майбутнього вчителя в аспекті здоров'язбереження дітей вважаємо принципи педагогічної співпраці освітніх закладів, батьківської громадськості, інших соціальних інституцій, зокрема, ґрунтовне вивчення зростаючої особистості та врахування результативного вивчення у її навчанні та вихованні.

Висновки. Цілісна професійно-педагогічна підготовка майбутнього фахівця до СПД щодо використання здоров'язберезувальних технологій у практиці біології та основ здоров'я включає: культурно-світоглядний аспект (високий рівень соціокультурної та громадянської компетентності, дотримання морально-етичних норм поведінки в соціумі, усвідомлення мети та завдань педагогіки здоров'я в сучасному суспільстві, активність у соціально-громадському житті держави), соціально-психологічний аспект (досвід педагогічної комунікації з учнями, батьками, вчителями, представниками громадськості; володіння методами психологічної взаємодії з вихованцями; спрямування діяльності на забезпечення морально-психологічного комфорту в навчально-виховному процесі школи); професійно-педагогічний аспект (високий рівень фундаментальних знань з свого фаху, навички використання сучасних технологій збереження та зміцнення всіх складових здоров'я учня; достатній рівень рухової та функціональної підготовленості). Ознайомлення студентів із професійно-розвивальними технологіями уможливить підвищення якості виконання ним функцій соціально-педагогічної діяльності. Ефективність професійної підготовки майбутнього вчителя до соціально-педагогічної діяльності значною мірою визначають його вміння творчо використовувати освітні інновації для збереження здоров'я молоді.

Перспективи подальших досліджень направлені на розробку та подальші наукові пошуки визначення стану сформованості здоров'ярозвивальної компетентності майбутніх вчителів у процесі підготовки до використання соціально-педагогічних технологій та експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов її формування.

Список використаних джерел

1. Мехед О.Б. Формування здорового способу життя як важлива частина виховання та соціалізації підростаючого покоління. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Вип. 4 (160) : Чернігів, НУЧК, 2019. С. 84-88.
2. Мехед Д.Б., Мехед О.Б., Швидкий А.Л. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у мотивації навчальної діяльності студентів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Збірник наукових праць. 2012. Випуск 31. С. 417-422.
3. Носко М.О., Грищенко С.В., Носко Ю.М. Формування здорового способу життя: навчальний посібник. Київ: Леся, 2013. 160 с.
4. Griban G., Myroshnychenko M., Tkachenko P., Krasnov V., Karpiuk R., Mekhed O., Shyyan V. Psychological and pedagogical determinants of the students' healthy lifestyle formation by means of health and fitness activities. *Wiadomości Lekarskie*, 2021. № 74 (5), Pp. 1074-1078. doi: 10.36740/WLek202105105
5. Nosko M., Mekhed O., Ryabchenko S., Ivantsova O., Denysovets I., Griban, G., Prysyzhniuk S., Oleniev D., Kolesnyk N.,

& amp; Tkachenko P. The influence of the teacher's social and pedagogical activities on the health-promoting competence of youth. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 2020, № 9(9), Pp. 18-28.

References

1. Mehed O.B. (2019). Formuvannya zdorovogo sposobu zhittya yak vazhliva chastina viovannya ta sotsializatsiyi pidrostayuchogo pokolinnya [Formation of a healthy lifestyle as an important part of education and socialization of the younger generation]. *Visnik Natsionalnogo universitetu «Chemigivskiy kolegium» Imeni T.G.Shevchenka*, 4 (160), 84-88. [in Ukrainian].
2. Mekhed D.B., Mekhed O.B., Shvidkiy A.L. (2012). Rol informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii u motyvatsii navchalnoi diialnosti studentiv [The role of information and communication technologies in motivating students' learning activities]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*. Zbirnyk naukovykh prats – *Modern information technologies and innovative teaching methods in training: methodology, theory, experience, problems*. Collection of scientific works, 31, 417-422.
3. Nosko M.O., Hryshchenko S.V., Nosko Yu.M. (2013). Formuvannya zdorovoho sposobu zhyttia: navchalnyi posibnyk [Shaping a healthy lifestyle]: a textbook. Kyiv, Ukraine: Lesya. 160.
4. Griban G., Myroshnychenko M., Tkachenko P., Krasnov V., Karpiuk R., Mekhed O., Shyyan V. (2021). Psychological and pedagogical determinants of the students' healthy lifestyle formation by means of health and fitness activities. *Wiadomości Lekarskie*, 74 (5), 1074-1078. doi: 10.36740/WLek202105105
5. Nosko M., Mekhed O., Ryabchenko S., Ivantsova O., Denysovets I., Griban G., Prysyzhniuk S., Oleniev D., Kolesnyk N., Tkachenko P. (2020). The influence of the teacher's social and pedagogical activities on the health-promoting competence of youth. *International Journal of Applied Exercise Physiology*, 9(9), 18-28.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.3K(147).61
УДК 378.147.091.33-056.317:796

Мишин С.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання і рекреаційно-оздоровчої роботи
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка, м. Кропивницький
ORCID: 0000-0003-4715-9468

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО МАГІСТРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Проаналізовано психолого-педагогічну літературу та розглянуто теоретичні та практичні аспекти даної проблеми. Виокремлено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови ефективної організації навчального процесу у вищих педагогічних навчальних закладах. Для успішної реалізації процесу професійного самовдосконалення необхідно створити певні організаційно-педагогічні умови. Основні з них: 1. Стимулювання пізнавальної активності майбутнього магістра фізичного виховання. 2. Активізація та поглиблення професійних знань у процесі вивчення дисциплін професійної і практичної підготовки. 3. Інтенсифікація розвитку «Я-концепції» як умови професійного самовдосконалення. Визначено основні форми та засоби реалізації кожної із запропонованих умов. Основною стимулювання активності є заняття в групах загальної фізичної підготовки, секційні заняття, спортивні змагання різного рівня, спортивно-розважальні свята, самостійна робота з розвитку фізичних якостей та координаційних здібностей, а також система групових та індивідуальних бесід і проходження педагогічної асистентської практики. Для активізації професійного самовдосконалення були ось такі форми: ділові ігри, дискусії, короткі брейн-ринги, підготовка презентацій з наступними доповідями та їх обговоренням, виконання індивідуально-пошукового завдання, проектів, вивчення спецкурсу «Теоретико-методичні основи професійного самовдосконалення майбутнього фахівця фізичного виховання» і методичного семінару «Професійне самовдосконалення особистості майбутнього викладача ЗВО». Ефективними засобами особистісного і професійного самовдосконалення є тренінги: «Я-концепція та її складові», «Я-професійне, Я крокую до майстерності», серія лекцій з майбутніми магістрами фізичного виховання: «Я-концепція» як умова успіху і професійного саморозвитку особистості», «Професійна рефлексія як чинник підвищення ефективності діяльності майбутнього фахівця», «Роль рефлексії у формуванні інтелектуальної культури майбутнього магістра фізичного виховання», «Рефлексія як засіб активізації самосвідомості особистості майбутнього магістра фізичного виховання до професійного самовдосконалення», дискусія.

Ключові слова: стимулювання, активізація, «Я-концепція», професійне самовдосконалення, майбутній фахівець.

Mishin S. Organizational and pedagogical conditions of professional activity self-improvement in the professional training of the future master physical education. Psychological and pedagogical literature is analyzed and theoretical and practical aspects of this problem are considered. Organizational and pedagogical conditions for effective